

Skup-rapport

”Overgrepsturistene”

HER KONFRONTERER TV 2 OVERGREPSDØMT NORSK MANN:

– Har du reist til Kambodsja for å misbruke barn?

Redaksjon

TV 2 AS
 Postboks 2 Sentrum
 0101 OSLO

Medvirkende:

Finn Erik Robstad. (reporter) Fir@tv2.no. Telefon: 99348704

Magnus Nøkland (fotoredigerer) Mno@tv2.no. Telefon: 95752593

Sidehenvisning:

Innledning.....	3
Dette er nytt.....	3
Slik kom vi på ideen.....	4
Slik startet vi arbeidet.....	5
Dekkhistorier, skjulte opptak og andre metoder.....	7
13 åringen og første gjennombrudd.....	8
Slik fant vi overgriperne.....	9
Slik kom vi i kontakt med overgriperne.....	10
Konsekvenser.....	16
Ressursbruk.....	17
Etiske vurderinger, trusler, sikkerhet og erfaringer.....	17
Avslutning.....	18
Linker til de viktigste sakene.....	18

Innledning:

I løpet av 2017 har TV 2 avdekket at et stort antall nordmenn, som er tidligere dømt for seksuelle overgrep mot barn i Norge, hvert år reiser på ferie til land som Kripos betegner som såkalte risiko-land, der det er stor tilgang til fattige, sårbare barn. I følge Kripos er risikoen stor for at disse nordmennene begår nye overgrep mot barn i disse landene.

TV 2 har jobbet i over ett år med sakene. Vi har reist på flere reportasjeturer til det som betegnes som «verstinglandene» når det gjelder seksuelle overgrep mot barn, for å konfrontere tidligere dømte norske overgripere med hvorfor de egentlig har valgt disse reisemålene.

Gjennom en rekke reportasjer på TV og på nett har vi vist flere case-eksempler på tidligere domfelte nordmenn, som nå befinner seg i Thailand og Kambodsja, der de bor sammen med barn.

I reportasjene kommer det frem at omfanget av denne type turisme er stort, og at risikoen for å bli tatt er liten. I tillegg avslører TV 2 at det finnes smutthull i loven som gjør at overgrepdomte som har rømt fra soning i Norge, slipper straff og får utbetalt penger fra NAV, mens de bor med barn i Thailand.

Sakene skapte stort engasjement og har ført til lovendringer og politisk utredning for å begrense strømmen av «overgrepsturister» fra Norge til utlandet.

Dette er nytt:

Reportasjene om "overgrepsturistene" satte for alvor søkelys på en alvorlig type kriminalitet som er lite synlig i hverdagen i Norge. Norske turister med en seksuell interesse for barn reiser bevisst til land som er preget av fattigdom, der de i skjul kan betale for å utføre seksuelle overgrep mot sårbare barn. Risikoen for å bli oppdaget eller å bli tatt er liten, og pengene strekker langt, selv for norske overgrepsturister på trygd.

TV 2 Nyhetenes reportasjer har avslørt at Kripos antar at så mange som 400 overgrepdomte nordmenn hvert år reiser til såkalte "risikoland", der tilgangen på fattige, sårbare barn er stor.

Vi gir seerne et sjeldent innblikk i hvordan frivillige organisasjoner spaner på vestlige turister i forsøk på å avsløre dem som overgripere. Noen ganger lykkes de, og TV 2 kan fortelle hvordan blant annet en nordmann ble tatt, og senere fengslet for seksuelle overgrep mot barn på et kjent feriested i Kambodsja.

Gjennom flere reportasjer, med flere ulike case avslører TV 2 at nordmenn som er dømt for opptil flere seksuelle overgrep mot barn i Norge, bevisst har valgt reisemål der prostitusjon av barn er vanlig.

Vi avslører at en forretningsmann fra Oslo betalte 70 kroner dagen for å ta en 13 år gammel jente med seg på ferie. På ferien gjorde han henne gravid, og hun fødte deres felles datter da hun fremdeles var 13 år. TV 2 forteller den fornærmede jentas historie, og følger den meget spesielle rettsaken mot forretningsmannen, som ender med juryfrifinnelse av mannen for seksuelle overgrep mot barn under 14 år. Frifinnelsen kom til tross for DNA-bevis som slår fast av jenta var 13 år da hun fødte mannens barn.

TV 2 forteller også at forvaringsdømte overgripere har rømt til Thailand mens de har vært under soning i Norge, uten at det har fått konsekvenser. Ikke bare har de rømt fra

fengselsstraff, de får også penger fra NAV samtidig som de er på rømmen. Men det er ikke bare kriminelle overgripere som mottar penger fra NAV på rømmen.

Reportasjene førte til en ny TV 2-avsløring om at flere tusen etterlyste får støtte fra NAV mens de er på rømmen fra norske myndigheter. Og det er ikke småpenger det er snakk om. Til sammen kan det dreie seg om flere hundre millioner kroner årlig, som blir utbetalt fra NAV til folk som skjuler seg for norske myndigheter i utlandet.

Mens politiet fortviler over utbetalinger fra NAV til kriminelle på rømmen, avslører TV 2 i en ny reportasje, at NAV har visst om dette problemet i flere år. Dermed snakker vi fort milliardutbetalinger fra NAV, til kriminelle på rømmen fra norske myndigheter.

Avsløringene skapte store reaksjoner som førte til en rekke nye saker.

Inntil TV 2s avsløringer ble publisert var ikke Justisminister Per-Willy Amundsen klar over verken smutthullet i loven, som gjør at de som stikker av fra åpen soning slipper straff, eller at NAV har utbetalt milliarder til kriminelle som er på flukt fra norske myndigheter.

Alle reportasjene skapte stort engasjement og fikk store konsekvenser. Blant annet førte sakene til en ny lovendring, som setter en stopp for NAV-utbetalinger til kriminelle på rømmen. I tillegg pågår det flere politiske utredninger i kjølevann av sakene om "overgrepsturistene".

Passnekt til folk som dømmes for seksuelle overgrep mot barn, – på link linje som passnekt til fremmedkrigere, og forslag om lovendringer som gir tettere samarbeid mellom politi og NAV er noen av eksemplene på politiske utredninger som skal forhindre strømmen av overgrepsdømte fra Norge til fattige risikoland.

Slik kom vi på ideen.

I løpet av de siste årene har jeg vært på mange reportasjereiser i Asia. Jeg har opparbeidet meg et kildenettverk i de norske miljøene, særlig i Thailand, og sett mye av «smilets land» sine skyggesider.

Det som ofte går igjen av tips, er at det er en del nordmenn som reiser til Asia for å forgripe seg på barn. Mange av de det tipses om, skal etter ryktene også ha forgrepet seg på barn i Norge. En del skal også være domfelt for nettopp seksuelle overgrep mot barn i Norge.

Det er ingen hemmelighet at prostitusjonsmarkedene i Asia trekker norske turister. Det har mange norske medier laget utallige reportasjer om. TV 2 også. Men enda mer alvorlig er det, at det reiser nordmenn til disse landene for å begå overgrep mot fattige, sårbare barn. For det er heller ingen hemmelighet at mange av de som jobber på barene i Thailand og Kambodsja, og som selger sex, er barn.

Men hvor stort er egentlig omfanget av denne typen turisme? Hvor mange nordmenn med en seksuell interesse for barn reiser fra Norge hvert år, til land der tilgangen på fattige og sårbare barn er stor?

Det ønsket vi å finne ut mer om.

Vi søkte TV 2 Nyhetenes redaktør-stipend om midler til å starte et prosjekt for å se nærmere på dette.

Prosjektet fikk navnet «Overgrepsturistene».

Målene var:

- Å avdekke konkrete tilfeller av nordmenn som tidligere er domfelt for seksuelle overgrep mot barn i Norge, og som har reiste til land som Kripos definerer som ”risikoland”, der risikoen er stor for at disse personene skal begå nye overgrep mot barn.
- Vi ville intervju overgriperne, og finne ut hvorfor de hadde reist til akkurat disse landene.
- Vi ville intervju barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep av norske turister.
- Vi ville finne ut mer om omfanget, og hva myndighetene i Norge gjør for å begrense at dømte overgripere drar til andre land for å forgripe seg på barn på nytt.

I tillegg var det en målsetning å finne ut mest mulig om de konkrete casene vi kom over. Hvem var de, hva var de dømt for, hvor mange ganger er de dømt, hvor mange ofre var det i sakene, hvordan finansierte de reisene?

Mange av tipsene jeg fikk gikk nemlig også på at overgripsturistene mottok penger fra NAV mens de oppholdt seg i Asia. I så fall oppholder tidligere overgrepssdømte nordmenn seg i disse landene på statens regning.

Dette ønsket vi også å avdekke konkrete eksempler av.

I juni 2016 fikk vi stipendmidler, og planleggingen kunne begynne for alvor.

Slik startet vi arbeidet

Vi startet med å gå bredt ut når det gjelder kilder. Tradisjonell kildejobbing mot norske myndigheter, politi, Kripos, Justis, - og Utenriksdepartementet, NAV, domstolene osv, gav oss veldig lite. Ingen ønsket å samarbeide i stor grad. Vi hadde flere kildemøter med en rekke etater som nærmest var resultatløse for vår del. Det eneste vi egentlig hadde å gå etter var en trendrapport fra Kripos.

I følge trendrapporten fra 2015 uttrykker Kripos bekymring. Et uttrekk de har gjort året før, viser at det var 400 saker det året, der tidligere straffedømte nordmenn hadde reist til det politiet definerer som risikoområder, der risikoen for å begå overgrep mot barn er stor. I tillegg er mørketallene store, og trolig er det langt flere norske turister som reiser ut av Norge for å forgripe seg på fattige barn i utlandet.

Hvor stort er egentlig dette problemet? Hvem er disse menneskene? Og hvordan skal vi finne de?

Vi begynte med å kartlegge en rekke non-profit organisasjoner i blant annet Thailand, Kambodsja og Filipinene. Vi kontaktet flere av de største og mest velrenommerte NGOene som jobber med å forhindre seksuelle overgrep mot barn i disse landene. Deretter avtalte vi møter med dem for å snakke om mulig samarbeid og deltagelse i reportasjeserien. Korrespondansen foregikk både på mail og telefonmøter via Skype.

Disse møtene dannet grunnlaget for at vi kunne planlegge en researchtur til Thailand i slutten av oktober 2016.

Før vi reiste jobbet vi i flere måneder med å overvåke og kartlegge nøkkelpersoner i flere forskjellige nettforum. Noen av de største forumene for nordmenn og skandinaver med spesiell interesse for Asia har nesten 15 000 medlemmer i skrivende stund. Innholdet av det

som publiseres av medlemmene på forumet er svært variert. Det kan omhandle alt fra matopplevelser, til rykter om nordmenn i Asia som mistenkes for å være pedofile.

Vi opprettet falske profiler på blant annet Facebook for å prøve å få innpass i forumene. Før vi kunne spørre om medlemskap var det viktig at profilene så mest mulig ekte ut. Vi visste at de som administrer forumene brukte mye tid på å luke ut falske profiler. Vi valgte et profilbilde som viser nærbilde av hånden til en person som holder opp en flakse med det thailandske ølet ”Singha”. Bildet er opprinnelig privat, men ble redigert og anonymisert.

Det neste vi måtte gjøre var å skaffe ”venner” til de falske profilene. Jeg brukte sikkert to-tre arbeidsdager på å sende ut tusenvis av ”venneforespørsler”. Jeg valgte ut potensielle Facebook-venner ved å gå inn på relativt åpne profiler til folk vi visste hadde tilknytning til forumene. Vi jaktet stort sett etter ikke-norske-navn når vi sendte venneforespørsler. Aller helst sendte vi venneforespørsler til asiatiske profiler der det var lite sannsynlig at man ville ha felles bekjente. I tillegg sendte vi til personer i de norske miljøene i Asia. Vi sendte også venneforespørsler direkte til flere personer vi visste var dømt for seksuelle overgrep mot barn.

Målet var at flest mulig ”fremmede” ville aksepterte venneforespørselene, for at det skulle se ut som om profilen var en ekte profil med mange venner. Samtidig håpet vi at de domfelte personene ville akseptere forespørselen fra våre falske profiler, slik at vi kunne finne ut mer om dem, og aller helst finne bilder eller ”check-in-points” som kunne fortelle oss hvor de oppholdt seg.

På få dager hadde noen hundre akseptert venneforespørselene. Inkludert flere av de som administrer forumene. Og noen av de domfelte. Dermed begynte profilen å se ekte ut, og vi ble akseptert inn i en rekke forum uten store problemer, og vi fikk kontakt med tidligere domfelte. Dermed kunne overvåkningsarbeidet starte.

Etter hvert som vi overvåket nettforumene dannet vi oss et persongalleri av nøkkelpersoner som hadde mye kunnskap om det norske miljøet. Vi kartla hvor personene holdt til ved å se på ulike «check in-point» de har hatt på Facebook, og bilder med stedsreferanse de postet på Instagram og Facebook. Vi opprettet flere falske profiler til å poste innlegg på gruppa, for å se hvem som svarte. Dermed hadde vi falske profil som var aktive til å diskutere og delta i forumet, og falske passive profiler, kun for å overvåke de mest interessante personene.

Vi valgte bevisst å ikke fortelle noen av de vi fikk kontakt med at vi skulle på researchtur. Vi ville heller å kontakte dem når vi var i Thailand. Håpet var at tilstedeværelse ville skape tillitt, slik at vi kunne møtes og få informasjon.

Før vi reiste hadde vi flere møter med en norsk gruppe/organisasjon som jobber med å avsløre personer som forgriper seg på barn. Disse møtene gav oss nyttig informasjon, som både omhandlet rykter om pedofile nordmenn i utlandet, men vi fikk også konkrete navn på folk som viste seg å være domfelt for seksuelle overgrep mot barn.

Summen av arbeidet gjorde at vi hadde en lang liste med navn før vi reiste.

Vi sjekket alle navnene opp mot domstolregisteret. Der fikk vi bekreftet at en rekke av personene vi hadde funnet var dømt for seksuelle overgrep mot barn i Norge.

Resultatet ble at vi satt igjen med en liste på ca 20 personer som både hadde rettskraftige overgrepdommer på seg, og som hadde spor i sosiale medier som tydet på at personene oppholdt seg i Asia.

Dekkhistorier, skulte opptak og andre metoder.

Før vi reiste hadde vi grundige diskusjoner rundt etiske problemstillinger som kunne oppstå på researchturen. Både redaktører og reportasjeledelse deltok i diskusjonene.

Vi hadde særlig to utfordringer:

- Hva skulle vi si og gjøre dersom vi ble gjenkjent som TV 2 reportere?
 - Skulle vi fortelle hva vi jobbet med og hvorfor vi var i Asia? Eller skulle vi ha en dekkhistorie?

- Hvordan skulle vi gå frem når vi kom i kontakt med domfelte personer?
 - Skulle vi være åpne på at vi var journalister fra første stund, eller måtte vi benytte skjulte metoder for få avdekket hvorfor overgriperne hadde reist til Asia?

Overvåkingen av nettforumene og de norske miljøene hadde lært oss at jungeltelegrafene i disse områdene herjet. Dersom det ble oppdaget av TV 2 var på plass i Asia for å jakte på norske overgripere, så ville alt være «blåst» og ødelagt på veldig kort tid.

Vi var klar over at det finnes mange kriminelle nettverk i Thailand, særlig i Pattaya, og at kjente norske kriminelle opererer i området. Vi visste også at mange av de mer "vanlige" nordmennene som reiser og bor i Thailand ofte vanker i tøffe miljøer. Mange har kriminell bakgrunn, mange har psykiske problemer, og veldig mange har alvorlige problemer knyttet til alkohol og rus. Med andre ord, vi visste at det ville bli tøffe arbeidsvilkår.

Det ble besluttet at kollega Kadafi Zaman skulle delta på researchturen. Han har lang erfaring med å jobbe med risikofylte oppdrag. I samråd med Kadafi og reportasjeledelsen la vi en dekkhistorie på hvorfor vi var der. Dekkhistorien ble at vi ventet på at en viktig kilde skulle kontakte oss om et møte i Bangkok. Kilden hadde helt ny og viktig informasjon om en sak som var i nyhetsbildet på det aktuelle tidspunktet. I påvente av at kilden skulle kontakte oss, hadde vi «tatt et par dager fri» for å dra til Pattaya, som vi hadde hørt mye om.

Det skulle vise seg at vi gjenkjent som TV 2 reportere allerede på Gardermoen. Flere personer kom bort til oss og spurte hva vi skulle. Vår umiddelbare vurdering var da å bruke dekkhistorien.

Dekkhistorien var også helt nødvendig å bruke da vi kom til Pattaya, og oppsøkte det norske miljøet. Effekten av dekkhistorien førte til at de vi møtte slo seg til ro med at TV 2 var der, men hadde en annen agenda enn å lage de vanlige «skandale-sakene fra Pattaya». Det gjorde at kildene slappet mer av, og snakket med oss.

Mange av de vi møtte gav oss en rekke nye tips og navn på personer i området som ble mistenkt for å ha en seksuell interesse for barn. Informasjonen vi fikk ville vært umulig å få uten å være tilstede, og bruke tid sammen med nordmenn i Pattaya.

Det ble lange dager på researchturen. Vi prioriterte å møte flest mulig NGOer og representanter fra politiet og politikere i Thailand på dagtid. På kvelden oppsøkte vi barene der vi visste det var mye nordmenn. Begge deler gav nyttig informasjon og resultater.

En non-profit-organisasjon tok oss med ut i slummen i Pattaya. Her bor det tusenvis av fremmedarbeidere fra Kambodsja og Myanmar sammen med sine familier. Foreldrene jobber mellom 12-16 timer i døgnet. Imens er barna overlatt til seg selv, og er lette ofre for pedofile. Vi hadde med oss kamera og fikk gjort sterke opptak fra slummen, og fra barnehjemmene for hjemløse barn. Det ble fortalt rystende historier om overgrep fra turister, og at barn helt ned i 4-5 årsalderen får opplæring gjennom tegnefilmer om at de ikke må stole på vestlige turister som oppsøker dem.

Bruker tegnefilm for å advare barn mot overgrepsturister

(link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9113524/>)

Dessverre skjøte vi etterhvert at Kadafi Zaman var for profilert til å kunne fortsette å være med på prosjektet. Med så mye ”undercover-arbeid” kunne vi ikke risikere at vi ble kjent igjen over alt.

Vi fikk allikevel gjort unna to opptak på researchturen. Barna i slummen var en, intervjuet med jenta som ble kjøpt fri av en Oslo-mann da hun var 13 år var det andre.

13 åringen og første gjennombrudd

Rett før vi dro på researchturen startet det en rettsak i Oslo Tingrett. En mann bosatt i Oslo var tiltalt for å ha kjøpt fri en 13 år gammel thailandsk jente fra en bar på Koh Samui (Thailand). Jenta hadde sin første dag på jobb som prostituert i baren, da hun møtte mannen. Han betalte 70 kroner pr døgn for henne, og tok henne med på ferie. Senere gjorde mannen henne gravid, og jenta fødte deres felles datter da hun fremdeles bare var 13 år.

Vi fikk kontakt med den fornærmede jenta gjennom Facebook. Mens vi var i Thailand gikk hun med på å møte oss. Dermed kastet vi oss på flyet til Koh Samui og fikk intervjuet henne. Jenta møtte oss i baren og fortalte sin triste historie, om hvordan fattigdom tvang henne til å arbeide som prostituert, og at hun ikke hadde råd til å forsørge datteren hun hadde sammen med Oslo-mannen. Deres datter måtte bo sammen med bestemoren på landsbygden nord i Thailand.

(Link til den første reportasjen om 13-åringen. <http://www.tv2.no/nyheter/8648332/>)

På grunn av den pågående rettsaken mot Oslo-mannen kunne vi ikke vente med å sende sakene om henne til resten av prosjektet var ferdig. Dermed ble jentas historie en viktig og sterk parallellhistorie til prosjektet, som både gav en stemme til et offer, og samtidig dekket selve rettsaken gjennom Tingrett, Lagmannsrett, helt frem til rettskraftig dom.

Sakene om 13-åringen har i seg selv skapt sterke reaksjoner og fått konsekvenser. Juryavgjørelsen i Lagmannsretten, der Oslo-mannen ble frikjent for seksuelle overgrep mot barn under 14 år, når det er bevist at jenta var 13 år da hun fødte deres felles datter, ble sterkt kritisert av mange politikere. Avskaffelsen av juryordningen var på det tidspunktet TV 2 fortalte om saken utsatt på ubestemt tid. Reportasjene om jenta var en medvirkende faktor til at Justisdepartementet kom på banen, og slo fast at avskaffelsen skal starte allerede i januar 2018.

Det er fremdeles ikke satt et journalistisk punktum i historien om jenta. Hun har ikke fått erstatningen hun ble tilkjent, og hun vil mest sannsynlig aldri se de pengene. Hun er nå tilbake som prostituert i samme bar som hun ble kjøpt fri fra da hun var 13 år. Dette skal TV 2 følge opp.

Jeg kommer tilbake til ytterlige konsekvenser for det samlede prosjektet senere.

Slik fant vi overgriperne.

På researchturen prioriterte vi nettverksbygging, kildepleie og informasjonsinnhenting. Det ble ikke tid og anledning til å møte og konfrontere overgriperne. Men vi kom hjem med mange nye navn på blokka enn de vi hadde fra før.

Utfordringen vår herfra ble å skille rykter fra fakta. Vi hadde mange navn på folk som vi visste var domfelt for seksuelle overgrep mot barn, men som vi ikke med hundre prosent sikkerhet kunne bevise var, eller hadde besøkt «risikoland» den siste tiden.

Vi hadde enda flere navn på folk som var i søkelyset til NGOene. Enten på grunn av mistenkelig oppførsel mot barn, eller at det gikk rykter om dem i de norske miljøene, at de var pedofile.

Vi måtte dermed konsentrere oss om å finne konkrete moduskandidater. Disse måtte oppfylle følgende kriterier:

- Det må foreligge en rettskraftig dom som slår fast at personen er dømt for seksuell omgang med barn i Norge.

- Vi må ha bevis for at personen oppholder seg i Asia, og at det er knyttet mistanke til personens oppførsel rettet mot barn.
- Det må være sannsynlig at vi vil finne personen.

Slik kom vi i kontakt med overgriperne

Ut i fra kriteriene valgte vi ut noen navn som vi tok kontakt med via sosiale medier. Vi hadde overvåket personenes aktivitet i flere måneder, og måtte tilpasse hvordan vi gikk frem individuelt.

De etiske utfordringene vi igjen hadde, var om vi skulle kontakte personene som journalister, eller om vi måtte bruke falske profiler med skjult identitet. Etter nøye vurdering valgte vi å gjøre begge deler.

Case 1.

(Link til nettsak og video: <http://www.tv2.no/a/9076491/>)

Hvem: Norsk pensjonert mann

Straffedømt: Dømt for seksuelle overgrep mot barn under 10 år i Norge.

Oppholdssted: Kambodsja.

Fremgangsmåte: Det ble tidlig klart for oss at denne mannen hadde flyttet fra Norge som følge av rettsaken mot han. Det var lite sannsynlig at han ville treffe oss som journalister. Vi tok kontakt med mannen gjennom en falsk profil på Facebook. Vi fortalte at vi skulle reise til Kambodsja i desember 2016, og at vi gjerne ville treffe andre nordmenn i området for å få tips til hva man kunne se og gjøre der. Det var han positiv til. Vi avtalte møte på en strandrestaurant.

For å kunne forberede oss best mulig ankom vi stedet hvor vi skulle møtes tidlig. Vi hadde flere timer til å befare området og planla opptakene nøye. Vi endte opp med å bruke flere kameraer for å sikre opptakene. Fotograf Magnus Nøkland fant en skjult posisjon ca 50 meter

på avstand, hvor han kunne filme med vanlig kamera. I tillegg utstyrte vi meg med skjult kamera og mikrofon i en knapp på skjorten. Tredje og siste opptaksutstyr ble mobiltelefonens stemmeopptaker. Vår vurdering var at dette var eneste måte å få avdekket mannens motiv for å oppholde seg nettopp i Kambodsja. Vi måtte ha flere bilde-, og ikke minst lyd-kilder for å være sikre på å få opptakene vi trengte.

Da vi møtte mannen fastholdt jeg på dekkhistorien om at jeg var en turist som søkte råd til hva man burde gjøre og se i området. Vår vurdering var at han aldri ville møtt meg dersom han visste jeg var journalist.

Samtalen med mannen vridde seg fort inn på barene i området. Samtaleemnet om bar-jenter og prostitusjon var ikke fremprovosert av meg, snarere tvert i mot. Det var han som omtalte sexkjøp av unge jenter som det mest dagligdagse temaet i verden. Mannen pratet uoppfordret om priser på jenter, hvor de yngste holdt til osv. Underveis i samtalen inviterte han meg med ut på barene samme kveld. Jeg takket ja, og ble med.

Vi benyttet samme metode som på restauranten når det gjelder kamera og lyd. Tre kilder for helgardering. Det var mer krevende å være i bevegelse for fotograf Magnus Nøkland. Han måtte hele tiden bevege seg på avstand når han fulgte etter oss, og han visste ikke hvor vi kom til å dra. Likevel klarte han å holde seg på avstand, samtidig som "myggen" fanget opp lyd og avstandsbildene ble sikret. Jeg hadde fremdeles på skjult kamera i skjorteknappen som fanget opp nærbilder og lyd. I tillegg hadde jeg mobiltelefonen i hånden hele tiden, som sikret lyd. God lyd var det viktigste å sikre. Lyd der han inkriminerer seg selv for kjøp av sex fra svært unge jenter.

Møtet med mannen resulterte 25.04.2017 i første toppsak til 21 Nyhetene i reportasjeserien. Serien om "overgrepsturistene" var i gang:

Head line: *Kripas anslår at 400 nordmenn som tidligere er dømt for overgrep mot mindreårige, i løpet av ett år reiser til land hvor de har lett tilgang på sårbare barn.*

Lyd: *Er du i Kambodsja på grunn av lett tilgang på barn? – Å nei, huff av meg...nei... det er ikke noe som tiltaler meg.*

Intro: *Nordmenn som reiser til fattige land for å utnytte og forgripe seg på barn er et stort problem. Kripas anslår at så mange som 400 personer som er tidligere dømt for overgrep mot barn, i løpet av ett år reiser ut av Norge, og til det politiet betegner som risikoområder. Her har overgriperne lett tilgang på sårbare barn.*

Case 2.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9087982/>)

Hvem: Norsk pensjonert mann.

Straffedømt: Avslørt, pågrepet, dømt og fengslet i Kambodsja for kjøp av seksuelle tjenester fra et barn (child prostitution)

Oppholdssted: Kambodsja.

Fremgangsmåte: Denne nordmannen fant vi tilfeldig i arkivet til en av de største NGOene som jobber med å forhindre overgrep mot barn i Kambodsja. Vi hadde avtalt et møte og intervju med organisasjonen. Under møtet fikk vi blant annet innsyn i arkivet. Vi ville antagelig aldri fått tilgang til arkivet dersom vi ikke hadde lagt ned mye tid og betydelig kildearbeid opp mot nettopp denne NGOen. Blant tusenvis av saksmapper stod det plutselig «Norwegian» på en av permryggene. Organisasjonen gav oss en del av dokumentasjonen de hadde samlet om mannen. De hadde blant annet spanet på han over lengre tid, og tatt bilder av han mens han drev såkalt «mistenkelig aktivitet rettet mot barn». Dokumentasjonen som TV 2 fikk tilgang til hadde også blitt brukt i rettsaken mot mannen, og var en medvirkende årsak til at han ble dømt. Mannen måtte sone en lengre fengselsstraff i Kambodsja. Historien om hvordan organisasjonen spaner på vestlige turister, og hvordan de avslørte nordmannen ble sak nr to i serien om «overgrepsturistene», og var toppsak i 21 Nyhetene på TV 2 26.04.2017.

Case 3.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9095843>)

Hvem: Norsk uføretrygdet mann

Straffedømt: Domfelt 11 ganger i Norge. Sist dømt til forvaringsdom for flere seksuelle overgrep mot barn på henholdsvis sju og ni år.

Oppholdssted: Thailand

Fremgangsmåte: Denne mannen hadde vi fått en rekke tips om fra flere ulike kilder. Felles for tipsene var at det var knyttet bekymring til om mannen forgrep seg på barn i Thailand. I tillegg gikk noen av tipsene på at mannen hadde HIV, og at han bevisst hadde ubeskyttet sex. Mannen er svært aktiv i sosiale medier. Vi valgte å kontakte han som journalister og brukte privat facebook-profil ved første kontakt.

Det første vi spurte han om, var om han kjente til pedofil-rykter knyttet til andre nordmenn i Thailand. Det var han i høyeste grad interessert i å snakke om, og fortalte om flere navngitte

personer han mente var pedofile. Han inviterte oss etter hvert til å komme å besøke han i Thailand. Det takket vi ja til, og avtalte at vi skulle komme på besøk til han, for å lage saker på hans liv på landsbygda i Thailand. Nærmere konkretisering av vinkling diskuterte vi ikke.

Vi reiste til Thailand for å møte mannen i januar 2017. Vi møtte han på et kjøpesenter i en liten by på landsbygden nord i Thailand. Jeg var utstyrt med penn og notatblokk, og fotografen med kamera. Fotografen festen mygg på mannen, slik at lyden ble fanget opp. Fra første stund begynte han å snakke om seg selv og sin historie. Han var vel viten om at kameraet til fotografen tok opp alt han sa. Hele møte ble et langt absurd intervju, der mannen innrømmer at han har pedofile trekk, innrømmer at han har sonet lange fengselsstraffer for seksuelle overgrep mot barn, og at han nå bor sammen med en familie med barn i Thailand. Han innrømmer også at han hadde HIV. Som om ikke det var nok, så fortalte han også at mens han var under åpen soning i Norge, fikk han nytt pass og rømte til Thailand. Selv om han hadde rømt før han hadde sonet ferdig fengselsstraffen, får han likevel utbetalt full uføretrygd fra NAV hver måned. Alt dette og mer til fikk vi på tape.

Dette intervjuet ble et stort vendepunkt. For første gang hadde vi dokumentert vårt hovedmål med video og lyd. Mannen erkjente at han hadde rømt fra Norge fordi han var domfelt for seksuelle overgrep mot barn. Han erkjente at han fremdeles har, etter eget sitat: ”pedofile trekk.” Han erkjente at han i dag bor sammen med thailandske barn.

Som om ikke det var nok; I tillegg erkjente han at han fikk nytt pass mens han fremdeles var under soning, og at han ikke var ferdigsonet da han rømte til Thailand. Og at han i dag lever i Thailand på pengene han hver måned får fra NAV.

Den norske stat har altså finansiert de siste 6 årene til en gjentatt overgrepssømt mann som stakk av fra soning, og nå er på rømmen i Thailand.

Møtet med mannen resulterte i flere reportasjer. Første ble sendt som toppsak i TV 2 Nyhetene 30.04.2017.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9095843/>)

Dagen etter, 01.05.2017, ble det ny toppsak i 21 Nyhetene. Oppfølgingen handlet om at han hadde fått nytt pass og rømt under soning.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9097659/>)

22.05.2017 avslørte TV 2 et smutthull i loven som gjør at det ikke vil få konsekvenser for mannen at han rømte fra åpen soning. Smutthullet gjør også at han kan fortsette å motta penger fra NAV selv, om han ikke fullførte soningen.

Smutthullet innebærer at når en innsatt har kortere tid igjen å sone, enn det tar å få en rettslig kjennelse på forlenget soning, så får det ingen konsekvenser for den innsatte å stikke av. Det er rett og slett ikke nok tid igjen til å fullføre papirarbeidet. Dermed kan kriminelle som er under åpen soning få flere måneder kortere soning, rett og slett ved å stikke av, uten at det får konsekvenser.

Nyheten om smutthullet fikk Justisminister Per-Willy Amundsen umiddelbart til å sette i gang et arbeid for å få endret regelverket. Mer om det under eget punkt om konsekvenser.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9144197/>)

Reportasjen om smutthull i loven førte til et etterspill i et annet spor. Det skulle vise seg at det var langt flere, andre kriminelle som også var på rømmen, og som også får penger fra NAV. Mye penger.

Etter reportasjene fikk vi tips fra flere i politiet som fortalte at det er tusenvis av kriminelle på rømmen som får penger fra NAV. Dette utgjør et stort problem for politiet, fordi pengene de får fra NAV hjelper de kriminelle med å holde seg skjult i utlandet.

Etter en del kildearbeid mot politi og NAV kunne TV 2 den 21.juni 2017 avsløre at antall etterlyste er doblet på fem år, og at rundt 2000 av disse etterlyste får støtte fra NAV mens de er på flukt fra norske myndigheter. Mange av dem har begått alvorlig kriminalitet som bedrageri, ran, familievold og seksuelle overgrep mot barn. Nå skjuler de seg, i følge politiet, i utlandet på statens regning. Tilsammen dreier det seg om flere hundre millioner kroner utbetalt årlig.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9199114/>)

Saken om at flere tusen etterlyste får utbetalt hundretalls millioner kroner årlig, samtidig som de er på rømmen skapte stort politisk engasjement. Da TV 2 konfronterte Justisminister Per-Willy Amundsen med praksisen, var han ikke klar over at dette skjedde. Det var derimot NAV. De hadde visst om problematikken i årevis, uten å gjøre noe for å stoppe det. Tilsammen har de trolig utbetalt milliardbeløp til etterlyste som er på rømmen fra norske myndigheter. Det ble det ny toppsak av til 21 Nyhetene.

(Link til reportasje og nettsak: <http://www.tv2.no/a/9204867/>)

Etter de to siste nevnte reportasjer der det naturlig å snakke om konsekvenser.

Konsekvenser.

La oss starte konkret med de reportasjene som ble nevnt sist, om NAV-støtte til etterlyste på flukt fra norske myndigheter.

16. juni 2017 la regjeringen som følge av reportasjene til TV 2 frem en stortingsmelding, Meld. St. 40 (2016-2017), om eksport av norske velferdsytelser.

Det ble her presentert tiltak blant annet rettet mot ytelser til personer som har reist utenlands for å unngå strafferettslig forfølgning.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte i september 2017, i samråd med Arbeids- og sosialdepartementet, på høring forslag om begrensninger i tilgangen og retten til offentlige ytelser ved straffundragelse. Ingen av høringsinstansene har gått imot forslaget.

Regjeringen fremmet 8. desember 2017 en proposisjon om endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven. Forslagene vil sikre at personer som er på rømmen fra politiet eller kriminalomsorgen, og hvor retten derfor har besluttet å frata dem rådigheten over deres formue, ikke får tilgang på offentlige velferdsytelser som måtte bli utbetalt. Forslagene innebærer også begrensninger i selve rettighetene etter folketrygdloven.

Hovedinnholdet står også i pkt. 1 i selve proposisjonen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-32-l-20172018/id2581121/>

Proposisjonen ligger nå til behandling i Justiskomiteen i Stortinget.

Reportasjene om case 3, mannen som rømte til Thailand fra åpen soning har også skapt konsekvenser.

Det er igangsatt en prosess etter initiativ fra departementet for å sikre en tettere oppfølging av prøveløslatte med utreiseforbud. På bakgrunn av dette har Kriminalomsorgsdirektoratet og Politidirektoratet i samarbeid utarbeidet en rapport med forslag til aktuelle tiltak samtidig som de har forbedret sine rutiner for informasjonsflyt. Rapporten er til oppfølging i departementet.

I tillegg er det verdt å nevne at det også foregår politiske utredninger knyttet til å frata passet fra overgrepdomte, på lik juridisk linje som man kan med fremmedkrigere.

I et notat fra Justisdepartementet datert 02.01.2018, som TV 2 har fått tilgang til, foreslås det endringer i straffegjennomføringsloven § 16, 36 og 43, og straffeloven § 44. Årsakene til endringsforslagene er "hendelser omtalt i media".

I korte trekk dreier endringsforslagene seg om at prøveløslatte alltid skal nektes utreise fra riket, samt at kriminalomsorgen og passmyndighetene skal samarbeide tettere.

I tillegg står det at Justisdepartementet vil sende ut et høringsforslag i løpet av våren 2018 med forslag til endring av passloven, slik at prøveløslatte med utreiseforbud skal nektes pass/ eventuelt få inndratt eksisterende pass.

De siste nevnte konsekvensene kunne TV 2 fortelle om 16.01.2018, samtidig som regjeringen også sendte ut egen pressemelding.

<http://www.tv2.no/nyheter/9616203/>

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-forhindre-overgrep/id2585806/>

”– Regjeringen vil bekjempe overgrep mot barn med alle tilgjengelige midler. Jeg ser svært alvorlig på sakene TV2 har avdekket hvor prøveløslatte har forlatt landet i prøvetiden på tross av utreiseforbud. Dette medfører fare for ny alvorlig kriminalitet, uttaler justisminister Per-Willy Amundsen (FrP).”

Dagen etter, 17.01.2018 ble Per-Willy Amundsen byttet ut som Justisminister med Sylvi Listhaug. Noe av det første Listhaug sa under nøkkeloverrekkelsen var at hun; ”- skal bekjempe disse monstrene som misbruker barn.” Det lover godt for videre journalistisk arbeid, og TV 2 har allerede fått bekreftelse fra Justisdepartementet om at Sylvi Listhaug vil følge opp videre arbeid med lovendringene.

Sakene om 13-åringen som ble kjøpt fri fra baren i Thailand har som nevnt vært med på å fremskynde avskaffelsen av juryordningen i Lagmannsretten.

I tillegg må man kunne anta og håpe, at den viktigste konsekvensen av arbeidet er at det forhåpentligvis har skremt en del nordmenn, som har seksuell interesse for barn, fra å reise til fattige land for å utnytte, og forgripe seg på sårbare barn.

Ressursbruk.

Da vi ba om stipendmidler til prosjektet estimerte vi at vi ville trenge følgende:

- En researchperiode i Norge på ca en uke.
- En researchtur til Asia i ca en uke.
- En opptakstur på ca 10 dager til Thailand, Kambodsja og Filipinene.
- Ca en uke på å klippe sammen reportasjene i Norge.
- Til sammen 30 dager.
- Ambisjon: Flere toppsaker til 21 Nyhetene, samt oppfølgingsaker til Nyhetskanalen.

Det er vanskelig å beskrive hvor mye vi bommet på det estimatet. I hvert fall når det gjelder tidsbruk. Prosjektet har til sammen tatt over ett år fra vi startet planleggingen. Vi har reist på fem reportasjereiser og må antagelig på flere. Vi har klippet reportasjer kontinuerlig siden april i fjor, og har heldigvis laget adskillig flere toppsaker og oppfølgingsaker enn vi trodde på forhånd.

Etiske vurderinger, trusler, sikkerhet og erfaringer:

Prosjektet om overgrepsturistene har vært spennende, men utfordrende og krevende å jobbe med. Særlig i redigeringsfasen og rett før publisering hadde vi mange etiske problemstillinger.

Omtrent samtlige av de som er med i reportasjene kunne ikke identifiseres med navn og bilde. Ofrene, mange av barna vi møtte, spanere og overgriperne måtte sladdes. Jeg vil si vi var ekstremt nøye med sladdingen av overgriperne. Hele overkroppen, tatoveringer, arr osv ble sladdet, og stemmen ble vrent til det ugjenkjennelige. Det ble klippet utallige versjoner med forskjellige sladdemetoder før sakene ble godkjent av flere vaksjefer og redaktører.

Selv om vi mener at vi sladdet overgriperne etter alle kunstens regler, så har vi fått sterke reaksjoner fra flere av overgriperne etter at sakene har blitt sendt. Tv 2 har sett seg nødt til å anmelde en av overgriperne til politiet, etter at han har kommet med gjentatte drapstrusler rettet mot reportasjeteamet.

TV 2 har gjort grundige sikkerhetsvurderinger både før, under og etter opptak. Likevel har det vært situasjoner der vi har følt oss utrygge. I Thailand booket vi oss inn på flere ulike hoteller samtidig, etter at vi fikk trusler rettet mot oss, om at noen lette etter oss og skulle ta oss.

Bruk av skjulte metoder har også vært nøye vurdert, i hvert enkelt tilfelle der det har blitt benyttet. Skjulte profiler i sosiale medier, dekkhistorier og skjult kamera har vært nødvendig for oss å benytte. Vår vurdering er at vi ikke ville kunne avdekke mistenkelig oppførsel fra overgrepsdømte personer på annen måte.

Den viktigste erfaringen vi sitter igjen med etter prosjektet om «overgrepsturistene» er at det nytter å stikke hånden ned i et skjult vepsebol. Selv om det har tatt mye lengre tid, og selv om det har vært krevende arbeid som har ført til drapstrusler underveis, så er det gledelig at vårt arbeid med sakene har ført en lovendring som skal hindre NAV i å utbetale penger til etterlyste på rømmen. Det er også gledelig at regjeringen, som følge av sakene, nå jobber med å utarbeide flere tiltak som skal begrense strømmen av overgrepsdømte nordmenn til land der fattige barn er lette ofre.

Selv om vi har hatt god hjelp av sosiale medier til å kartlegge og overvåke miljøene ect, så er vi veldig fornøyd med at dette arbeidet i stor grad har dreid seg om å bruke god, gammeldags kildejobbing som metode. Vi har rett og slett brukt veldig mye tid på å snakke med folk, og ikke minst reise mye til de stedene vi vet det er mye "shady buisness". Denne rapporten slår herved et slag for "gamle måten", og håper vi har vist at godt planlagt oppsøkende journalistikk fortsatt er en fin og viktig metode å bruke i 2018.

Avslutning:

Prosjektet «overgrepsturistene» ble større og mer omfattende enn det vi hadde trodd. I skrivende stund er det laget 12 toppsaker til 21 Nyhetene. Det er laget enda flere oppfølgingssaker med reaksjoner og konsekvenser. I tillegg har vi levert gjesterigg, debattinnhold og nettsaker. I har brukt hele publiseringsflaten til TV 2, inkludert sosiale medier. Vi har i lengre perioder satt egen dagsorden med et viktig tema. Vi har engasjert seere og skapt politisk engasjement, og norske lover er blitt endret. Vi er fornøyd med resultatet, men ikke ferdige. Det kommer mer. Vent å se.

Linker til de viktigste sakene:

Overgrepsturistene (Toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9076491/>

Overgrepsturistene2 (Toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9087982/>

Overgrepsturistene4 (Toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9095843/>

Overgrepsturistene5 (Toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9097659/>

Overgrepsturistene6 (toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9113524/>

Smutthull i loven gjør at folk som stikker av fra soning ikke får straff. Får penger fra NAV (toppsak)

<http://www.tv2.no/nyheter/9144197/>

Per-Willy Amundse vil inndra passet til overgrepstdømte

<http://www.tv2.no/v/1191774/>

Per-Willy Amundsen vil tvangskastrere pedofile (toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9319666/>

Rømlinger på nav (toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9199114/>

Full stopp på nav-penger til folk på rømmen: (toppsak)

<http://www.tv2.no/a/9335081/>

13 åring:

10.10.2016 (Toppsak 21)

<http://www.tv2.no/nyheter/8648332/>

10.10.2016

<http://www.tv2.no/nyheter/8648220/>

20.10.2016

<http://www.tv2.no/a/8648921/>

31.08.2017

<http://www.tv2.no/a/9329786/>

01.09.2017 (Toppsak 21)

<http://www.tv2.no/a/9333462/>

27.09.2017 (Toppsak 21)

<http://www.tv2.no/a/9391548/>

<http://www.tv2.no/nyheter/9616203/>